

JADRANKA

VSPORED:

1. Naša svrha — Uredništvo.
2. Razglednica — M. Gregoričeva.
3. Rodnemu jeziku — Gracijanova.
4. Vzgojne dolžnosti — Vzgojiteljica.
5. Zamet — M. Stepančičeva.
6. Posnemajmo dobre nauke — Rodoljubka.
7. Resignacija — Italska Slovenka.

CENA 80 STOTINK

LETO I. — ŠTEV. 1.

Glasilo zavednega ženstva

PROSINEC 1921

JADRANKA

LETO I. — ŠTEV. 1.

Glasilo zavednega ženstva

PROSINEC 1921

NAŠA SVRHA

Narodnostni in razni drugi dogodljaji, ki se vrté in prekucavajo krog nas vseh, so toli zgodovinsko-važni in pomembni, da se nam ženam še nikoli morda ni zdel naša soudeležba na pozorišču javnosti tako neobhodno prepotrebna, imenitna in dolžnostna, ko ravnokar. Zategadelj smo si v tem dušnem razpoloženju v svesti občutkov, ko da nam nekdo od nekod in nekje namiguje, šepeče, vabi, svetuje, opozarja, priganja in sili, da stopimo tudi me z vsem pogumom in čilostjo pred našerodno javnost. Saj ob našem trdnem prepričanju v koristonosno delovanje, telébne itak samoodsebe v ozadje vsaka bojazljivost, mehkužnost, mlačnost in obotavljanje. Vedrimo in krepimo se z zavestjo, da kakor mora poštena žena biti svojemu možu in svoji obitelji vse: ponos, dika, zaslomba in prijateljstvo, enako mora narodno-zavedno in prosvete željno ženstvo biti vse lastnemu narodu, to je, izvrševalateljica njegovega stremljenja, krepilka narodnih teženj, povspeševalka pametne vzgoje in neizbežna sodelovalka slehernega narodnega dogodka, kakor odločna zavračevalka vseh premeteno-zavozlanih nakan in vsakojakih pogubonosnih smeri.

Daleko za nami je zaostala pohlevno-borna doba, ko je zavzemala žena v družabnem stališču le zakrit, poniževalen kotiček, ko je morala stradati in le opazovati, trpeti in molčati ter ziniti stoprv tedaj, ko ji je milostno namignil on, ki ji je bil nasprotnega spola. V naše zadoščenje je ta doba tam daleč za nami in dolgo je že od tega, ko je žena z odločnim nastopom stopila iz zapéčka ter butnila porogljivo raz sebe sramotilne okove, da se dostojanstveno postavi v bran in v borbo za pravo, ki ji pritiče.

Blagodejen prepород, ki se je izvršil v njeni notranjščini, jej utrja in jači oddnedodne zavest, da je enakopravna z moškim ter da ne sme zakasnit več tamkaj — — kjer jo pozivlje prosveta, narod in človeštvo. Tem načinom pa si naše ženstvo nikakor noče prisvajati nespametno-neutemeljene pravice

biti nad moštvo, pač pa želi in hoče stati, stati ter korakati z njim rama ob rami povsod, kamor se zasleduje občni narodov blagor. Naraščaj, ki je podeljen možu v pouk, je izšel iz žene, ki ima zategadelj pravico zahtevati, da vsaj čuva in bdi nad njim, da se zaveda kaj se dogaja in vrši z njenim plodom in v kako svrhu se upotreblja. Naše ženstvo ne sme in ne mara biti več liki cvetna ali sadna rastlina, ki brezčutno in brezpogojno odstopa vrtnarju svoj delež: svoj cvet in sad... Žena bodi deležna vsega, kar je v dotiki z njo, njenim zarodom in njeno rodno grudo! —

Naša svrha tiči v tem, da z vso vnemo vzgojimo ženski naraščaj in to brez razlike na dejstvo, da si blagostan lastnega življenja neguje z žulji svojih rok ali z napetostjo svojih možgan. Naša svrha tiči v tem, da usposobimo njih — ki so naše mladike — za pameten način rodbinskega življenja, da na podstavku prosvete, blagosrčnosti, olike, poštenega posla in delovanja ohranijo v zdravem telesu zdravega duhá, duhá, ki se utegne v borbi upogibati a se ne ukloni, duhá, ki ga zamorejo življenski pripetljaji bičati a ne uganabljati, ker se bo dvigal ta duh iznad treh jakih stebrov: ponosa, značaja in velikodušja.

V tej naši svrhi pa se zrcali tudi smoter odtegniti jugoslovansko ženstvo od smešnih neznatnostnih predsodkov in suženjskih spon, od kmetiško-priproste babjevernosti in neraztolmačljive zakrknjenosti, kajti posamezna rodbina, širša družba in ves naš narod potrebujejo le čvrstega, brhkega, razboritega, korajžnega, rodoljubnega ženstva, ki razmišlja in presoja z lastnim prepričanjem, ki ume tudi samoodsebe piliti in klepati lastno samostojnost. Le ono deklé, le ona žena — ki ni podvržena mehkužju, površnosti, lahkovernosti, lenobi in omahljivosti, nam more spočeti in porajati čil, zdrav zarod, zarod, ki bo od dobe do dobe, od stoletja do stoletja branil in podpiral najraznovrstnejše narodne smeri in težnje. K

vsemu temu najpripravnejše vzgojno sredstvo vidimo me v pričujočem listu. Zato bodi »Jadranka« nepremostljiv nasip med nami in njimi, nepretrgljiva nit, ki bo naju vezala medsebojno... »Jadranka« bodi, liki prijazen sél, ki bo — vsem dobrodošel in jedvadočakan — letal od sela do sela, od vasi do vasi, preko trgov in mestec z radostnim usmevom, ko da prinaša v srcu alelujo....

Požgani štrlé proti nebesju naši narodni hrami, ki smo se vanje zatekale vedrit duhá s pobožnim zanosom, ko v svetišče — — — v njih smo se shajale v nemirnih in resnih dneh, ko v brezskrbnih veselih večerih — — Vsega tega ni več!! A naj li zato stojimo me ženske solznih in krmežljivih oči pa nagubančenim licem in stisnjenimi ustnami, ko pred pogoriščem, ko sredi mirodvora? Nikdar! Navduševalna misel na prosveto, podžigajoča misel na naš narodni obstanek, naj nas vnovič spaja vsaj potom pričujočega lista. Zato bodi »Jadranka« jugoslovanske

mu ženstvu iz vsega zasedenega ozemlja v narodnem duhu in v strogoslovanskem jeziku spisan evangelij, iz katerega lahko črpa dobrohotne misli v izpopolnitev in preudarjanje lastnega naziranja, in iz katerega lahko zajema krepilnih snovi, ki si jih doslej ni imelo prilike dobavljati v svrhu razvedrila, pouka in zabave.

Naš list bo po možnosti ustrezal vsem željam in zahtevam jugoslovanskega ženstva, kajti razen leposlovnega čtiva, bo nudil na razpolago članke in dopise, ki se tičejo vseh strok ženskega opravila, zanimanja, razmotrivanja in delovanja.

»Jadranka« nam bo poročala o družabnih, gospodarstveno in gospodinjstkih, zdravilnostnih in vzgojevalnih zadevah, pa še o vsem onem, kar jači krepost in blagostan našega ženstva, bodisi v zasebnem ali javnem življenju. Ne zavračajte je tedaj s prezirom, bodite jej gostoljubne in podajte jej blagoslovljen pozdrav! Uredništvo.

MARICA GREGORIČEVA:

RAZGLEDNICA

Nastopile so počitnice in Božena se je odzvala povabilu svoje tovarišice ter se napotila preko hriba in doline, preko holmčkov in pobočij k njej, ki je samevala, sanjerala in se malce prehitro starala kot učiteljica v gorski vasi. Temna in tajinstvena hosta je vodila Boženo skoro celo uro k Ankinemu bivališču. Vsenaokrog se je razprostiral balzamični vonj lilastih ciklamov; visoko nad njo so se vzpenjale jelke, smreke in bukve, vse obraščene z bršljanom. In ko je tako nemoteno stopala sedaj po mahovitih tleh, sedaj preko, s koreniki prepreženi stezi, mimo v skrivališču žuborečega izvirka, mimo gostozaraslega grmičja, izza katerega je preplašeno odskočil bojzljivi zajček, se je zamislila v poslednje pismo prijateljice Anke. »Kako je vendar mogoče, da navzlic tej prelestni nehrupni krajnici, si Anka želi v samostan? Ali jej more nuditi samostansko poslopje tišjo tihoto in ljubšo samoto, nego jo ima tu v svoji bližini? Ali jej samostan more nuditi spokojnejšega miru nego ga občuti, ko se zapre v svojo priprosto vaško sobico? Docela umevno mi je, ako se umakne za blagoslovljeno obzidje oseba po takozvanem poklicu, toda živahno temperamentno zdravo dekle, kakoršna je Anka... Hm! Čemu neki? Eh, kdo ve, morda so tu

kajšnji prebivalci neznosni ljudje — kakoršnih je po svetu mnogo — ljudje, ki grenijo bližnjiku življenje iz gole samopašnosti in zlobe... Oj, divota! je izprehajalka naglo ma vzkliknila ob pogledu na celo četo korčkov, ki so jo s svojim prijetnim vonjem vabili k sebi. Mahoma je čepela pred njimi ter jih hitela trgat z najslajšimi pridevki, ko da bi razumeli njeno laskavo govorico. Ko se je pa zopet dvignila na noge ter si jih s smejočim usmevom utikala v nedri, je začula poleg sebe: »Ehej! Bom pa povedala logarju, da se potepa po naši hosti, predrznata tatica!« Božena je osupnjeno pogledala v obraz osebi, ki si jo je upala nagovoriti s toliko šaljivo opazko, dasiravno jej je bila neznanca —

»Kaj me več ne poznaš? He, he! Pred teboj sem sedevala v šolski klopi in bila bajé prava tarča vsem tvojim takratnim zabavam in zabavljanju.«

»Kaj si morda ti, Smolar?« povzame Božena korajžno pa ne brez začudenja.

»Naravno! Kako pa? Ti si pa čisto ista, ko pred desetimi leti! Ali sem se jaz zelo predrugačila?«

»Bože mili! Kako ne? Široka si ko kad, pa močna ko slon. Mi pač ne moreš nikakor zanikati, da se ti ne godi najbolje! Hi, hi!«

»Le brzday svoj smeh glede te točke, da me ne pripraviš ob dobro voljo pa raje pridi kar z menoj, da čuješ o mojem životarjenju ter si ustvariš jasno sliko o vsem, kar sem doživela v dobi najinega razstanka!«

»»Rada bi, ali odločila sem se, da obiščem danes Anko Smrdujevo. Pridi še ti z menoj!««

»Saj prihajam ravnokar od nje. Toda, veš, prihodnji teden, ako ne moreš preje, priklati se k meni na vsak način! Hej! To bode ime nitno; tvojih novosti se že sedaj radujem, saj si anti še vedno zabavna in dovtipna ko nekday, ne?«

»»V tem prepuščam sodbo tebi! Sicer te opozorim že danes, da ne boš prihodnjič pre-razočarana. Nikar ne misli namreč, da je ležalo moje življenje zavito v pavoli!««

»Na—a! Kaj sličnega si ne mislim, ker si vobče ne morem predočevati učiteljice brez žalostnega romana...«

»»Tako je tudi pravilno! Kje pa si nameščena pravzaprav?««

»Tamkaj le! Ali vidiš ono cerkvico vrh griča in par bajt okoli? Sv. Anastazija se imenuje! Le pridi, da se nadiviš prelestnemu razgledu!«

»»Prav! Zdravo! Oj, še nekaj! Kako pa je z Anko? Ali je srečna in zadovoljna? Nekdo mi je povedal, da namerava v samostan.««

»I kajpada« povzame debeluhasta vzgojiteljica tiho, ko da ne mara, da jo čujejo niti belolubne breze, ne košati borovi »lani je malone pobegnila k nunam, predlani pa so jo jedva obranili obupa!«

»»Uzrok pa je tičal bržkone pri moškem spolu, ali ne?««

»Kako pa?«

»»Tako tedaj stoje stvari!««

»Tako, tako! Pametno in previdno je, da jih poznaš, tako se vsaj niti nehotoma ne boš doteknila kake razbite srčne strune.«

»»Seveda, seveda! No, pa zdravstuj!««

»Na veselo svidenje, magister!«

In ločili sta se. Božena pa je dalje raztelesovala svoje misli. Da ima vsaka učiteljica svoj žalosten roman? To je pač istina! Skoro vsaka! Druga dekleta nimajo niti prilike dospeti do raznih dogodkov, ako jih — kar je postalo sedaj sicer moderno — ne iščejo same. Učiteljica pa se, kakor samostojna ženska nehotoma ukremlje med srečonosne ali pogubne doživljaje.

In ako jej vigred ne požene pomembnega pripetljaja, jej ga brezdvomno jesen... A

ti dogodki so po večini namakani v bridkosti in solzah, vsled česar se navadno ne spočije iz njih drugega, ko neodoljivo razočaranje.... Marsikatero grenkobo in pregrešno natolcevanje si prihranjajo dekleta, ki niso nikoli ostavile očetove hiše, dočim učiteljica? Brez vsakega posvetnega užitka prijadra do zalih devetnajstih let, do svojega zrelostnega izpita. Nato stopi v svet s širokorazkolačenimi, zvedavimi očmi, z biserno kolajno idealov vsa preslepljena od mikroskopa pozlačenih nad, vsa odičena s kito zelenih iluzij, vsa omamljena z jato smejočih željâ — — — oh! In potem sledi življenje poznano le po teoriji, razlagano le po knjigah, življenje — — — docela drugačno nego je svitalo pred njenimi očmi, ko je ostavljala vzgojevališče in sledi, sledi cela baterija vsakovrstnih izkušenj, ki so tesno in prikladno zvezane druga z drugo, ko na molku zrnca z zrcnem. Običajno se enega samega rubininega užitka tesno oprijemlje desetero strupenih ujed... In ko je kolobar sličnega zveziženja dovršen, tedaj jej ne ostaja drugega nego spomini, spomini, spomini — — —

S sličnim razmotrivanjem je stopila Božena iz hoste, pred katero se je bliščala na solncu mala vasica s svojimi strmotrešnimi kočami, ki so bile svatovsko odičene s pisanim cvetjem, kakor so vobče skoro vsa bivališča po zeleni Štajerski. Priprostost in neimovitost je izdajala vsaka hišica in vendar koliko snage, koliko smisla za lepoto in red! Vsak kotichek, vsak košček zemlje zunaj zgradbe, ki je spadal k hiši, vsak je bil skrbno zagrajen ali pa okinčan s cvetjem ne pa ko ponekod tu pri nas zasut s kamenjem, črepinjami, kotlovino, ali zanemarjen, liki nedostojna podrtija, uporabljena za gnojnico ali prepuščena javni nesnažnosti. — Dolgodlak kosmatinec, ki ni odnehal z vostlim lajanjem, odkar je zagledal tujko, je pozivljajal na prag marsikatero ženico, a med radovednicami, ki so polukavale izza s cvetjem okinčanih okenc, je bila tudi njena nekdanja sošolka, Anka Smolarjeva. Par sekund je škilila vanjo z navadnim pogledom, a nato bliskoma, ko da jo je nekdo potegnil za krilo, izginila izza balkončka. Trenotek kasneje sta si učiteljici stali v objemu, trenotek kasneje sta sedeli gori v Ankini samotni sobici...

Takoj, že med prvim razgovorom je Božena izpoznala, da se Anka ni mnogo izpremenila po zunanosti ali izprevidela je že po

par opazkah, po par odgovorih, po par sklepih, da se je v njeni duši izvršil znaten preobrat, preobrat, vsled katerega je vsa njena nprav zadobila drugačen kolorit. O njenem nekdanjem neprestanem nasmihanju, njeni melodični dovtipni govorici ni bilo ne znaka, ne spomina. Sedeli sta že poldrugo uro skupaj in premlevali najglavnejše o vsakdanjem življenju, o modi, o potovanju, o narodnosti in politiki, nato sta se dotaknili nekdanjih šolskih let, o sošolkah in profesorjih, sploh o vsem nekoliko. Le o srčnem položaju nista zinili. Božena je molčala iz opreznosti in takta, Anka najbrže iz strahu, da bi njeno lastno zanimanje za Boženino dušo, ne vzbudilo v njej podobno vprašanje...

Solnce je stalo še visoko nad gorami, ko se je Božena dvignila s svojega sedeža in se pripravljala k odhodu. V istem hipu je potrskalo tik ključavnice. Pismonoša je prinesel razglednico. Božena je stopila tačas k ogledalu ter si nadevala slamnik, toda ko se je zasukala, išoč si z ostičasto klobučnico prehoda skozi lase, je v zrcalu zapazila kako je lahna rdečica obličila blede obraz njene tovarišice. Niti lahnega odprtja ustnic — znaka presenečenja — ni Božena prezrla ali zatajila se je, ko da ne opazi ničesar. Še le, ko je Anka, vidno razvneta, mečkala razglednico v dlani, si je Božena navidezno malomarnostjo usojala vprašati: »Neprijetno obvestilce, Anka?«

»Ali si tolika psihologinja, Božena?«

»O, najmanje, draga! Toda včasih najde zrno tudi slepa kokoš!«

»Veš, neprijetno ravno ni to poročilo, pa niti prijetno ne! Pravzaprav nič izrednega! Sicer, saj ti lahko prečitam, evo: »Nekaj važnega Vam hočem poročati ob svidenji; videl sem namreč nekoga z nekom!«

»Samo to in nič drugega?« povpraša Božena.

»Ničesar drugega!«

»Je že tako! Čuden je pač organizem človeške duše! Včasih nas razvneva i najnezatnejša malenkost n. pr. celo taka spominška mrvica, o kateri smo si domišljali, da je v nas že davno pozabljena in strohnela. A pri tem izprevidimo, da tiči nekje v našem srcu še predorček, v katerem je ono premirelo razočaranje ali žalost ali nezgoda ostavila male koreninice, pripravljene vsak čas pognati, ako bi se jih kdo le osmelil dotakniti.« Anka ni na Boženino naziranje ničesar odgovorila. Molče je sedela na zofi in

podpirajoč si glavo bulila pred se. Božena je ni hotela ostaviti tako tužne in jej zato reče vnovič: »Ne žaluj, Anka! Uteši naj te zadoščenje, da i mnoge druge niso nič na boljšem!«

»Vem! Marsikomu se godi slabo, marsikomu je bližnjikova podlost in brezvestnost ogrenila življenje. Ali povej! Po kakem načelu mora trpeti človek, ki v življenju ni prizadel nikomur zlega? O, povej! Po kakem načelu poteka življenje v najlepšem tiru baš onim, ki so brezdušni, umazani, grehotni, zlobni in gnjusobni. A?«

»Nikar se tako ne razgrevaj, Anka! Dospe že čas da zadobe i slični ničvredniki zasluženo plačilo; gorje, ko bi tako ne bilo! Prispe že trenutek v življenju, ko si mora tak moški ali ženski lopov priznavati sam: To je honorar za dotični moj greh!«

»Ah! To bi bilo divno, če bi ga zadela nesreča ali nezgoda, ki bi jo smatral zasluženi kazni, toda zaman, na to ne upam...

Blagor tebi, ki si tolika optimistinja!«

»Navzemi se le tudi ti, Anka, teh predsodkov, čeprav se ti zde le namišljeni; bolje ti bo, nego da se razburjaš!«

»Razburjam? Ali se mi to pozna? No, da! Razdražilo me je ono oznanilce, ker je dospelo tako nenadno, sicer ni v mojem srcu drugega prostora, nego za najgloblje zaničevanje!«

»Tako? Ni-li mogoče na dnu srca, nekje v pepelu skrita še neznatna iskrica, ki bi z mogla učinkovati, da bi vsaj trenutek zabil kakò morebitno tajno bol?«

»Ne, ne, ni je!! Vendar neko drugo izpoznanje mi je donesla ta razglednica, izpoznanje, da vibrira v meni z orjaško silo nekaj sličnega, kar utegne o prvi priložnosti sprožiti v meni ves svoj ogromni izbruh. In to je spomin na tekmovalko, na oni nestvor hm!«

»Ki gotovo niti ne zasluži, da si mrcvariš dušo in telo.«

»Seveda ne! Ravno zato vse moje trpljenje, moja neodoljiva muka, ki mi liki črv gloda srce neprestano, venomer... kajti čuj! Ženska, ki jo je ostavil ljubi, ljubimec ali zaročenec, se mora pač pokoriti svoji nemili usodi ter se pohlevno udati, ako je njena rivalinja lepa ali mlada ali prikupljiva ali bogata ali elegantna ali duhovita. Vendar nikoli, ne, nikoli ne more pozabiti in prebaviti razočaranja, ako je dotičnica grda in zabuhla, zelenkastormenkastih zob in večno-

črnih nohtov, neotesana in neizobražena, redkih las in kurje polti, odurna in surova, mesnatega trebuha in želvinih nog... brr««...

»Ne, nikakor! Slične zamene in slične užajenosti ne pretrpi in ne prenese gladko nobena ženska duša! V tem ti pač pritrjujem!«

»No, torej lahko zapopadeš moje globoko neskončno in vesoljno zaničevanje zanj?!«

»O popolnem, Anka!«

»Ti bi si potemtakem umela raztolmačiti moj položaj, ako bi se kedaj odločila za samostan?«

»O, tega pa nikdar! V samostan, da bi se zaprla radi enega moškega? Vsemu naj bi se odpovedla radi tistega, ki te je žalil najmalovrednejše? Ne, ne! Tega bi ti nikoli ne odpustila; ob slehernem domisleku bi te zasmehovala in se ti rogala. Saj se nadam, da četudi imaš najplemenitejše srce, vendar mora tičati v tebi vsaj atom strupa, da ga zamoreš raztegniti, ko žlindro z vsakojakimi Tantalovimi mukami, ako bi se ti ono človeče povrnilo zopet skesano, ponižno in potrto pred obličjem!«

»Oho, Ne govoriš li iz izkušnje, Božena?«

»Nikar! To bodi le definicija na ono tvojo razglednico!...

Sneg je naletaval v gostih kosmih in lede nomrzla sapa, ki je brila med velikomestnimi poslopji je liki silna brezovka podila

pešce v kočije, tramvaje, kavarne in... domov. Božena je v svoji toplozakurjeni sobici slonela ob trdnozaprtem oknu in gledala preko ulice na sosedov vrt. Sprva je le brezpomembno zrla y plešoče snežinke, ki so se na tleh po zeliščnih gredicah in golih cvetnih okrožkih zbirale v snežne kopusce. Toda kmalu so njene misli zdirjale preko vrtno ograje na oddaljenejša posestva, od tamkaj na pobeljene kraške gričke in raz njih tja daleč, daleč v... preteklost. In srce je zaihtelo... solza je kanila niz lice, odstopila je od šip, stopila k glasovirju in s šestajočim petjem zabrenkala:

Ne boš, ne boš me zabil več nikdar,...

ljubezni zabiti pač ni mogoče...

ohranil vse spomine boš pekoče...

Lehno trkanje in njena mlada postrežnica je stala ob vratih z razglednico v roki. In Božena je čitala: Danes je njegov prvorojenec: njegova dika in njegov ponos padel v vodnjak in utonil! Odslej verujem v tvoje prerokovanje, da vsaka grehota vabi za seboj zaslužen kaznen! Čudno čuvstvovanje poplavlja vso mojo dušo, a sama si je nevem raztolmačiti: je-li to maščevalna zadovoljnost nad njegovo kruto nesrečo ali dušno zadoščenje nad maščevalnostjo pravicoljubne usode!...

»Oboje, oboje« je prepričevalnim kimanjem zamrmrala Božena zroč raztreseno v Ankino razglednico pa skoro strastno vzdihnila: In kedaj dospem na vrsto jaz?

GRACIJANOVA

Rodnemu jeziku

Jezik rodni! Govorica mila staršev mojih, deda, babice... izmed vseh ostaneš mi najljubša, dokler ne otrpne mi srce!

Ti spominjaš me detinske dobe — na besedkanje in pravljice — me domišljaš rajskih sanj deklških... Z rekom tvojim so me māmile!

S tabo — govor rodni — še molitev z grudi dviga se pobožnejše. Zašše, ko bahate vse popevke, tvoji skromni spevi se glasé!

Kdor se te sramuje, zatajuje, menj samsebe cení, ko žival, ta navek le z onim glasom toži, ki jej ga stvaritelj je izbral.

Naj tujina vase me izvabi, naj tujinščina krog me žgoli, ti mi — jezik rodni — dušo braniš, da je tuji spoj ne zamori...

Naj vihar raztrešči mi domovje, zloba zmaje mojo dobrobit, ti navek ostaneš — jezik rodni — duše moje... rodne grude... ščit!!

VZGOJITELJICA:

VZGOJNE DOLŽNOSTI

— Skrbi, o mati, za dušno zdravje svojega otroka, kakor za njegovo telesno!

— Vzbujaš mu zanimanje do dela s tem, da nisi pred njim nikoli prekrizanih rok!

— Blaži mu srce s podučnim pripovedovanjem, čegar jedro tiči v lepem vzgledu!

— Uči ga samozatajevanja, vendar pazi pri tem, da se ne vgnezdé v njegovem srcu hlimba, licemerstvo in pustolovstvo!

— Uči ga pravičnosti in usmiljenja tako, da mu razložiš, kako bi bilo njemu samemu vsled trdosrčnosti in krivice!

— Vzbučaj v njem pogum, odločnost in neustrašenost, ki so protistrup mehkužja in omahljivosti!

— Svari ga pred površnostjo in lehkomisljenostjo, ki so hčerke neprevidnosti in prevelike zaupljivosti!

— Vnemaj ga za vse, kar izpoznavša sama, da je dobro, pametno, koristno in lepo!

— Vežbaj ga v samostojnosti, da bo znal misliti in delati brez tuje opore in ne bo storil nikdar ničesar brez lastnega prepričanja, ali je koristno in potrebno!

— Navajaj ga k varčevanju in omejuj ga v potratnosti s tem, da mu ne dovoljuješ nabaviti si vsega, kar mu poželita oko in želodec in ko je želja preminula in pozabljena, domisli ga kako malovažna in nepotrebna mu je reč, za katero se je potegoval malo prej.

— Navajaj ga k strogosti, ki je združena z dobroto; navajaj ga k resnobi in močatosti, da bo udrihal po krivcu z očmi in udaril z molkom in ne s pestjo, kajti udarec z roko vzbuja trmoglavost, zaničevanje in celo osveto, dočim porajata očitajoč pogled in nevoljo izrazujoč molk, le kes in greyanje...

— Navajaj ga v preudarjanju in presojanju vprašanja, predno odgovori nespametno in v lastno ali tujo škodo!

— Navajaj ga k modrosti, da ga ne bo v poznejem življenju nikdo izkoriščal in zlorabil; navajaj ga k poštenosti, da ne bo izkoriščal in zlorabljal nikogar!

— Razgrinaj pred njim odurnost in grdost

laži, ki je spočetno seme podlosti, neznačajnosti in brezvestnosti!

— Dokazuj mu s pametnim naukom, da greh ni samo laž, ampak tudi sleherna prikrižvana resnica, da greh ni samo goljufija, ampak tudi potuhnjenost in opravičevanje sleparskega dejanja, da greh ni le obrekovanje, ampak tudi nebrižnost in molk, ako kdo napada in obrekuje pred njim nedolžnega in nekrivega.

— Vzbučaj v njem hvaležnost in občutek priznanja za vsako posameznost, ki mu jo kdo iz prijaznosti privošči in prizadene, toda uri ga v zmerni hvaležnosti, ki je primerna uslugi in delu!

— Čuvaj ga lenobe, sladkosnednosti in skoposti; iz njih se izcimi sebičnost, vsled katere ne občuti, da nekdo zanj dela, strada in varčuje, dočim on vživa in se zabava! —

— Ogrdi mu moč varljivosti tako, da bo imel stud pred njo in jo bo čutil že po nagonu ter se znal ravnati in oborožiti napram sleparju in varljivcu, četudi bi njegove nezvestobe ne videl, ne slišal. —

— Vsak prosti čas uporabljaj za vzgajanje dušnih kreposti; tvoj otrok postane močan v dobrem, a strog nasproti napakam in pregreškom! Ako bo kreposten in krepak tvoj otrok, bo tudi tvoj narod a krepkemu ni treba zaščite!...

Mati, ženstvo! V tvojih rokah je deca, v tvojih rokah je narodova moč in vsa naša bodočnost!

MARICA STEPANČIČEVA:

ZAMET

(Ruski spisal A. S. Puškin)

Proti koncu leta 1811 je prebival v Nenasradovem Gavriila Gavrilovič, ki je slovel po vsem okraju zaradi svoje gostoljubnosti in dobre volje. Sosedje so prihajali večkrat na njegovo posestvo a ne le zato, ker so pri njem vžili marsikaj dobrega ter kartáli z njegovo ženo Praskovjo Petrovno, marveč v prvi vrsti zato, da so se lahko nemotoma ozrli na hčerko Marjo, sedemnajstletno, mično in brhko deklico. Smatrali so jo bogatim nevestam in si zato prizadevali neki, da jo pridobe zase, neki pa za lastne sinove.

Marjo Gavrilovno so vzgojili francoski rožmani in zato ni čuda, ako se je nekako rožmantično zaljubila. Izvoljenec njenega srca je bil namreč ubožen in priprost zastavonoša, ki je bil ravno dospel na daljši dopust v

svojo rodno vas. Samoobsebi je umevno, da je tudi mladi človek gorel zanjo z enako strastjo. Njuna medsebojna udanost pa nikakor ni ostala prikrita premožnim roditeljem in zato so najstrožje prepovedali svoji hčeri misliti nanj, dočim so njega prijeli še hujše.

Navzlic temu sta si zaljubljenca čestokrat dopisovala, ter se shajala danzadnem v smrečjem gaju ali pa v stari kapeli. Tamkaj sta si prisegala večno ljubezen, sklepala najraznovrstnejše predloge ter se hudovala nad nemilo usodo; končno sta dospela do sledeče rzsodbe: Ker ne moreva niti dihati drug brez drugega, medtem ko strogi roditelji rušijo vse najine blage namene, pomagajva si sama brez njih!

Nastopila je zima, ki je jima sicer prekrajala sestanke, a tembolj podnetila njuno dopisovanje.

Vladimir Nikolajevič je mladenko v slehernem pismu prosil naj se uda njegovi volji, to je, naj se tajno poroči z njim, češ, da se bodeta nekaj časa skrivala a naposled pokleknila skesano k nogam strogih roditeljev. Prepričeval jo je, da bodo starši gotovo tako ginjeni nad junaškim postopanjem nesrečnih zaljubljenecv, da naposled brezdvomno poroko: »V naš objem, otroka!«

Marja Gavrilovna je o tem dolgo preudarjala ali cela množica že določenih načrtov, je bila vnovič ovržena, — Naposled sta soglašala: Določila sta dan, ko se bo ona oddaljila že v mraku v svojo spalnico in ostala brez večerje z opravičbo glavobola. Ona naj bi bila seveda zmenjena s svojo postrežnico, da bi jej bil pobeg lažji. Ponoči naj bi odšla s postrežnico po stopnicah v ozadju hiše na vrt in od tamkaj stopila v na cesti pripravljene sani. V saneh naj bi prevozila pet vrst daljave, namreč iz Nenaradova v selo Žadrino in sicer naravnost pred cerkev, v kateri bi jo pričakoval Vladimir.

Poslednjo noč pred zaželenim dnevom, ni Marja Gavrilovna niti zatisnila oči, kajti ko si je pripravila perilo, obleko in nakit, je napisala dve dolgi pismi. Prvo je naslovila na prijateljico a drugo lastnim roditeljem. V njem se je poslavljala od njih z nežnimi izrazi, pripisovaje svoj prestopok neizrečeni neodoljivi ljubezni. Zaključila pa je poročilo s tem, da pričakuje z nestrpnostjo oni blaženi hip svojega življenja, ki jej donese dovoljenje kloniti ob vznožje najdražjih jej roditeljev.

Stoprv ko je napisala primeren napis in zaprla pismo, na katerem je liki pečat prilepila dve žareči srca, je legla v postelj in lahko zadremala; to je bilo že ob jutranji zori. Toda kmalu se je prebudila zbog strašne sanje. Sanjalo se jej je, kako poseda v sani, da se odpelje k poroki, kako jo njen oče zadržuje, vlačí po snegu ter peha in suva v temno brezdno, ki je vanj strmoglavila z nepopisno bolestnim srcem. Videla je v snu tudi svojega Vladimírja, ležečega v travi, revnega in okrvavljenega, kako jo umirajoče roti tožnim glasom naj se podviza ž njim k poroki. In slični brezsmiselni prizori so se pojavljali drug za drugim ter jo docela izmučili. Naposled je ustala bledejša, ko navadno in z istim nehlinjenim glavobolom.

Oče in mati, zapazivša njeno molčečnost in raztresenost, sta bila v velikih skrbeh ter jo naravnost mučila z neprestanim povpraševanjem: Kaj je s teboj, Maša? Nisi li bolna, Marja? Da ju pomiri, se je deklica kar silila kazati se jim veselo, kolikor je pač mogla. Nastopil je večer! Misel, da preživlja poslednji dekliški dan sredi svoje družine, jej je stiskal srce, da je jedva vztrajala. Tihoma se jame poslavljati od vsacega predmeta, ki jo je okroževal... Končno je trpečim glasom sporočila, da ne bo obedovala. Poslovala se je od očeta in matere, ko vsak večer, a ko sta jo poljubila in blagoslovala, ko običajno, je komaj zadrževala jok. — Prišedša v svojo sobo, je pokleknila pred razpelo, a tedaj so jo solze tako zalile, da jo je morala postrežnica tolažiti s pogumom in mirom. Toda ona se ni mogla utešiti tako kmalu, razdražala jo je misel, da skoro ostavi ljubljene starše, dom, svojo deviško spalnico in tiho dekliško življenje...

Na dvorišču sneži in veter piha tako silno, da se oknice tresejo in ropočejo. V vsej hiši je tiho, vse je že zaspalo. Marja si obleče toplo suknjo, se zavije s šalom, vzame kovček in odide po prstih. Služabnica nosi za njo dve culi. Prideta na vrt. Sneg ne odjenja in burja brije nasproti, ko da hoče s silo zadrževati mlado grešnico. Z veliko težkocó dospeta do konca vrta. Na cesti čakajo sani; no, konji niso na določenem mestu, kajti Vladimirjev voznik pohaja ž njimi, da ne ozebejo ter da jih vzdrži ognjevite. Še le, ko zapazi gospico, se približa, odvzame obema dekletoma prtljago, jima pomaga ustopiti, vpreže zopet konje in potegne za vajeti. Konji zdirjajo! —

Povrnimo se sedaj k mlademu zaljubljenču. Vladimir je ves dan pohajal okrog. Na vse zgodaj je bil pri svečeniku v Žadrinovem, dovršil z njim natančno vse potrebščine in potem poiskal poročne priče med sosednimi posestniki. Prvi, kateremu se je javil — upokojeni štiridesetletni praporščak Dravin — je soglašal takoj z vso zadovoljnostjo, saj ga je ta naključba domislila prešlih časov iz njegove lastne huzarske dobe. Povabil je Vladimírja celo k sebi na obed, prepričevaje ga, da naj si radi ostalih dveh prič ne provzroča skrbi, ker mu jih bode on sam pomagal dobiti. In res, koj po kosilu sta se oglasila pozvana svedoka: zemljemerec Šmidt v ostrogah in dolgih brkih, pa sin nekega kapitana, šestnajstletni dečko, ki je

nedavno pristopil k ulanom. Le-tá se sicer nista ujemala z Vladimirjevim predlogom, vendar sta mu obljubila z vso zanesljivostjo žrtvovati se za njegovo življenje. Vladimir ju objame z neizmerno radostjo in ves blažen odide domov k nadaljnjemu pripravljanju...

Že davno se je zmračilo! Ker je svojega zaupnika Terjoška odpravil v Nenaradovo s trojko, je velel zase vpreči čilega konja ob sani. S sanmi se je sam odpeljal v Žadrino, kamor je imela priti čez dve uri njegova oboževana Marja. Pot mu je bila dobro znana, a vožnje ni bilo nad dvajset minut. Ali glej! Jedva je Vladimir Nikolajevič došel med polja, se je vzdignila močna burja in nastal je tak metež, da vsled gostih snežink ni videl ničesar pred seboj. Mahoma je bila zametena vsa cesta, okolica pa je izginjala v motni, rumenkasti megli, skozi katero so neprestano naletavali gosti snežni kosmi. Nebo se je družilo z zemljo. Zdajci je zapazil, da je zavozil na poljano! In zaman si je prizadeval, da bi došel znova na cesto. Konj je stopal le tako na srečo, sedaj na trda tla, sedaj v blato in sani so se nagibale. Navzlic vsemu se je Nikolajevič trudil, da ne izgubi sedanje smeri.

Prešlo je že nadpol ure, a on še ni prehodil do žadrinske goščave; prošlo je zopet okoli deset minut, a goščave se še ne vidi. In Vladimir zavozí čez polje, po katerem so bile globoke ponikve. Zamet ni odnehal in niti nebo se ni zjasnilo. Konj se je izpodtikal venomer in znoj je curil z njega neglede na to, da je zagazil vsak hip v snežni zamet. Naposled je mladenič zapazil, da ne žene v pravo smer, zato obstane, premišlja, razsoja, preudarja, dokler se ne odloči kreniti v desno. Konj je sopihal, dolgo je bil pač na poti, a Žadrinovega še ni na ogled. Za njim, krog njega, pred njim nedogledna, brezkončna poljana a povsod zasutki in jame. Čas mineva a Vladimir se vznemirja. Končno se nekaj črni tam daleč ob strani, Vladimir krene tja in se približa goščavi z oddihljajem: »Slava Bogu! Blizu sem!« Zavozí krog goščave v nadi, da dospe skoro na znano cesto, a privozi v tmíno golih dreves. Vihar ni mogel tukaj razsajati in cesta je bila gladka; konj se je zdramil in Nikolajevič pomiril. Vozil je dalje, toda vozil in vozil; Žadrinovega vendar ni nikjer, goščavi pa ni konca! Zopet izpozna z grozo v srci, da je zabredel v neznan gozd. Lotil se ga je obup.

In udrihal je po konju, da je uboga žival zdirjala, ali kmalu obtiči onemogla; nato vozi cel četrť ure korakoma kljub vsej nasilnosti nesrečnega ženina.

Polagoma so se drevesa redčila in Vladimir je privozil iz hoste. Ali Žadrinovega ni videti nikjer! Bilo je že okoli polnoči in Vladimirju so privrele solze iz oči; izgubil je ves pogum in začel je voziti kar tako na srečo. Vihar je ponehal, hudournik se je razpršil in pred njim se je razprostirala nedogledna ravnina, vsa odeta z belo preprogo. Jasna je bila noč in tako je lahko zapazil nedaleč od sebe vasico, obstoječo iz štirih, petih dvorcev. Zavozí proti njej in ob prvi hišici skoči iz sani, steče k okencu in potrka. Čez nekoliko se je začul ropot privzdignjenih oknic, nato je starec s sivo brado polukal ven.

»Česa ti je treba?«

»Je-li Žadrino daleč?«

»Če je Žadrino daleč? He!«

»Da, da! No, je-li daleč?«

»Hm! Kakih deset vrst bo gotovo!«

Pri tem odgovoru se je mladenič prijel za lase in obstal nepremaknjen, kakor človek, ki je obsojen v smrt.

»Pa odkod si?« je vprašal starec.

»Oh, starček! Mí-li moreš dobiti konj do Žadrinovega?«

»Kdo nam je dal kônj?«

»Pa morda dobim kakega vodnika, plačam, kolikor mu drago!«

»Počakaj!« odvrne starec, spuščajoč oknice.

»Pošljem ti sina, da te spremi!«

Vladimir počaka. Trenotek in zopet potrka. Oknice se zopet dvignejo navzgor; brada se pokaže.

»Česa želiš?«

»Kako je s tvojim sinom?«

»Tako pride; se obuva! Te li zebe? Pridi in ogrej se!«

»Hvala; pošlji mi nemudoma sina!«

Zaškripala je dver; mladenič je izšel z drogom v roki. Stopil je naprej, kazal in brazdil pot, ki je bila vsa zasuta s snežnimi zameti.

»Koliko je ura?« vpraša Vladimir.

»Kmalu se bode zdanilo«, odvrne mladi mož.

Vladimir ne izpregovori več niti besede, ampak samo vzdihne. Peteliní so kukurukali in bilo je že svetlo, ko so dospeli v Žadrino. Cerkev je bila zaprta. Nikolajevič plača

spremljevalca in odide na dvor k svečeniku. Na dvorišču ni bilo njegove trojke. In... o, kaj je neki to? — — — — —

Povrnimo se sedaj k nenaradovskim posestnikom ter pogledajmo kaj se vrši pri njih. Ničesar! Starčka sta se zbudila in odšla v jedilnico. Ko je bil prižgan samovar, je Gabrijel Gavrilovič poslal sobarico k Maši Gavrilovni, da poizve, kako je z njenim zdravjem in kako je počivala. Služkinja se je povrnila, objavljajoča, da je gospica prespala neugodno a da jej je odleglo in da pride takoj v obedovalnico.

In res! Kmalu so se vrata odprla in Marja je ustopila pozdravljaje očeta in mater.

»Kaj je s tvojo glavo, Marja?« vpraša Gavrilovič.

»Boljše, tatek!«

»Gotovo si se včeraj pregrela, Maša,« povzame Praskovja Petrovna.

»Morda, mamica!«

Dan je prešel ugodno, toda ponoči je deklica res zbolela. Poslali so v mesto po zdravnika, ki je došel še le zvečer in našel bolnico v blodnjah. Razvila se je silna mrzlica in siromašna bolnica je bila dva tedna kraj groba.

Nihče v hiši ni izvedel o nameravanem begu, ne o tem, kar se je bilo dogodilo, kajti dekličina zaupna sobarica ni črhnila nikomur. In svečenik, kakor odpuščeni jezderski zastavonoša, brkati zemljemerec in mladi ulan, so pa skromno molčali. Voznik Terjoška pa ni pripovedoval, kar je bilo odveč, niti v pisanosti. Sicer pa je Marija Gavrilovna v neprestanih blodnjah sama razkrila svoje skrivnosti. Vendar, ker so bile njene besede zelo zmedene, je skrbna mati posnela iz njih le toliko, da je hči smrtno zaljubljena v Vladimirja Nikolajeviča in da je ta ljubezen povod nevarni bolezni. Posvetovala se je s svojim možem in s sosedi ter dospela končno do soglasnega zaključka, da se Marija Gavrilovna neglede na bogatstvo, združi s človekom po njeni volji, saj uboštvo itak ni nikaka pregreha. Vladimirja ni bilo oddavno videti na domu Gabrijela Gavriloviča, oplašili so ga pač že prvotni vzprejemi. Poslali so ponj in mu sporočili nepričakovano srečo: soglasje k zakonu. Ali, koliko je bilo osupnjenje nenaradovskih posestnikov ob prejemu njegovega nespamentnega pisma. V tem jim je namreč poročal, da njegova noga ne prestopi nikoli več njihove hiše, dočim je dodal k nezapopadljivemu sklepu prošnjo,

naj pozabijo nesrečnika, ki polaga vse svoje upe edino le v smrt. — Nekoliko dni kasneje so izvedeli, da je Nikolajevič pristopil k vojski, da odide z njo na bojno polje. To je bilo l. 1812. Dolgo niso tega razodeli okrevajoči deklici. A niti ona ni nikoli omenjala Vladimirja. Po nekoliko mesecih pa so zasledili njegovo ime v številu preminolih in težko ranjenih pod Borodinom. Ta vest je spravila bolnico v nezavest, da so se kar bali mrzlice. Ali — hvala Bogu — nezavest ni imela posledic. Kmalu za tem jo je zadela druga žalost: umrl jej je oče. Imenoval jo je sicer naslednico vsega svojega imetja, vendar jo to ni utolažilo. Iskreno je prenašala gorje s svojo ubogo materjo, kateri je obetala, da se ne loči od nje nikoli. Po očetovi smrti sta ostavili nad vse miło Nenaradovo — ki je jima postalo kraj najžalostnejših spominov — ter se preselili na ... ski imetek.

Ženini so tudi tukaj krožili okoli zale in premožne neveste, ali ona ni nudila nikomur najneznatnejše nade. Vselej, ko jo je mati nagovarjala, naj si izbere tovariša, je Marja Gavrilovna zanikala z glavo ter se zamislila. Vladimirja ni bilo več, umrl je v Moskvi po prihodu Francozov, ali Maši je ostal v najblažjem spominu; bavila se je v mislih le s tem, kar jo je spominjalo njega: s knjigami, ki jih je čitala nekoč z njim, z risarijami, notami in s stih, ki jih je sestavljal zanjo. Sosedje, ki so doznali o tem, so se čudili njeni vztrajnosti ter pričakovali z razdovednostjo junaka, ki nekoč morda vendarle omaja tužno zvestobo te pristne Artemize. Medtem se je vojna zaključila. Naši polki so se vračali izza meje. Narod jim je hiteval naproti. Godba je svirala bojne pesmi: Arijo iz Gioconde, tirolske valčke ni Vive Henri quatre! — Obdarjeni s križci so se povračali častniki, ki so odrinili na bojišče skoro otroci a postali možati na spornem vzduhu. Vojaki so se veselo razgovarjali med seboj mešajoč v govorico nemške in francoske izraze. Ne pozabni čas! Čas slave in navdušenja! — Kako je zatrepetalo rusko srce ob besedi domačija! Kako sladke so bile solze svidenja! S kolikim soglasjem smo izražali čuvstva narodnega ponosa in ljubezni do vladarja. A kakšen trenutek je bil to šele zanj...

Ženske, ruske žene so bile takrat kar izpremenjene; navadna mlačnost je izginila, navdušenje jih je naravnost opojilo, da so — srečajoče zmagalce — razvneto vzklikale: Hurá! In v ozračje so letele čepice! Kdo iz

med takratnih vojakov ni izprevidel, da je dolžan ruski ženi večje hvaležnosti? —

V tej blesteči dobi je prebivala Marja Gavrilovna z materjo v ... guberniji in torej videla, kako praznujete obe prestolnici vojne pridobitve. In v trgih in vaseh je bilo občno navdušenje naroda še večje. Povrnitev vojakov, zlasti častnikov je bil povsod pravcata slavnost, da je postalo neugodno za gospode v fraku. —

Opomnili smo že, da neglede na njeno hladnost je bila Marja Gavrilovna, kakor nekoč zelo okrožena s snubači tudi sedaj. Ali, vsi so morali odstopiti, kadarkoli se je pojavil v njenem gradiču ranjeni huzarski vojvoda Burmin s svojo zanimivo blodostjo, kakor so imele navado opazovati tamošnje gospice. Bilo mu je 26 let. Prišel je na dopust na svoje posestvo, nahajajoče se v obližju vasi, ki je v njej bivala Marja Gavrilovna. Burmina je mladenka jako odlikovala; pri njem je preminjala vsa njena zamišljenost. Ni sicer kometirala ž njim očitno, vendar bi, opazujoči jo poet, ne vzkliknil drugače nego: *Se amor non c'è, che dunque?* —

Burmin je bil nad vse prikupljiv mladenič; bil je namreč one nravi, ki ženski ugaja: nežen, pozoren, oprezen, brez vsakih zahtev in nad vse ljubeznjiv. Njegovo vedenje z Marjo Gavrilovno, je bilo priprosto in iskreno, kakor njeno ž njim, vendar so se njuni pogledi umeli in umela njuna duša. Kazal se jej je tihega in skromnega ali njegova govorica jo je uverjala, da je moral biti nekaj velik nagajivec, jako smel in premeten in nagel po svojem značaju. Toda bolj nego vse ... bolj nego njegova nežnost, njegov prijetni razgovor, bolj nego njegova očarujoča blodost vsled ranjene prevezane roke, je razdražalo njeno radovednost in domišljijo ono zatajevanje mladega huzarja, zbog česar si ni mogla raztomačiti, zakaj ni še pokleknil ob nje no vnožje? Kako, da ni še slišala njegovega ljubezenskega priznanja? Gali zadržuje plašljivost ali ponos, ali koketstvo prebrisanega veseljaka? Vse to jej je bilo res uganjka! Z nestrpnostjo je pričakovala hipa romantiškega razjašnjenja, kajti tajnost, naj je še toli neznatna, je bila ženskemu srcu od vselej nekaj neznosnega. Burmin se je udal toliko zamišljenosti in njegove črne oči so s takim ognjem obtičavale na Marji Gavrilovni, da se je le tej dozdevalo odločilno trenutje že prav blizu. In celo sosodje so se že pomenovali o svatbi, kakor o dovršenem činu,

dočim se je Praskovja Petrovna tiho radovala, da si je njena hči izbrala končno dostojnega ženina. Starica je sedela nekedar sama v izbi in obračunavala z žitom, ko je ustopil Burmin ter jo vprašal po Marji Gavrilovni.

»Na vrtu je,« odvrne starka, »idite le k njej!« In Burmin je odšel, dočim se je mamica prekrižala z mislijo: »morda se danes vendarle dobro izvršil!«

Burmin je zagledal Marjo Gavrilovno v beli obleki pri ribniku, pod vrbo, čitajoče iz knjige. — Na prva vprašanja je mladenka namenoma odgovarjala malomarno, povspeševaje na ta način njegovo zadrego, ki se jej je zamogel izogniti le z odločilnim razjašnjenjem. Tako se je tudi zgodilo! Burmin jej jame pripovedovati, kako je iskal že davno prilike odkriti jej svoje srce in zaprositi njeno pozornost. Marja Gavrilovna, ki se je vzgojila iz francoskih romanov, je povesila glavo in zaprla oči v znak soglasja. »Jaz vas ljubim,« je vzkliknil Burmin, »ljubim vas strastno!«

Marja Gavrilovna je zarudela in klonila z glavo še nižje.

»Postopal sem neprevidno, udajajoč se preprijetni navadi ... navadi, videti in slišati vas vsak dan.«

Marja Gavrilovna se je spominjala prvega pisma iz St. Preux ...

Sedaj je prepozno, da se protivim usodi; spomin na vas, vaš mili obraz ostane mojemu življenju večna tolažba, pa tudi bridka muka. Ne preostaja mi pač drugega, nego da vam razkrijem grozno skrivnost, ki — žal — bo nama nepremagljiva pregraja.«

»Ista je že obstajala,« je pripomnila mladenka z urno živahnostjo. »Jaz ne morem biti nikoli vaša žena!«

»Vem, je odgovoril on tiho. Vem, da ste nekdar ljubila ... trda smrt ... in tri leta žalovanja ... ali, mila, ljuba moja Maša Gavrilovna! Ne prizadevajte si odvzeti mi še poslednjo tolažbo, da bi vi ne soglašala dopolniti mojo srečo, ako bi ...

»Molčite, radi Boga, molčite! Vi me ugonablajte!« je zaihtela deklica.

»O, da! Jaz vem, jaz čutim, da vi, ako bi bili moji, no ... jaz ... jaz sem najnesrečnejše bitje ... Oženjen sem!«

Marja Gavrilovna je zastrmela vanj z začudenjem.

»Oženjen sem« je nadaljeval Burmin, »jaz sem oženjen že četrto leto, a ne vem ne kdo

je moja žena, ne kje prebiva, ne vem niti, ako jo bom sploh še kedaj videl!»

»Kaj govorite?« je naglo vzkliknila deklica. »oh, kako je to čudno! Nadaljujte, tudi jaz vam razložim pozneje... no, nadaljujte prosim, storite mi to uslugo!« In Burmin je začel pripovedovati:

»V začetku leta 1812. sem prišel v Vilno, kjer se je nahajal naš polk. Nekega večera sem se nekje zelo zakasnil; zato sem naročil naj mi naglo uprežejo konje. A kar naenkrat je začel naletavati veterni sneg, ki se je kmalu izpremenil v pravcat zamet, tako da so mi vozniki in nadzorovatelji svetovali naj počakam. Slušal sem jih, toda neumeven ne mir se me je polastil; zdelo se mi je, kakor da me nekdo peha dalje. Medtem pa metež ni odnehal, jaz pa nisem mogel vztrpeti. Zato sem zopet velel zapreči. In odpeljal sem se s slugo v oni nevihti. Voznik me je opozoril, da bo vozil ob reki, češ, da skrajša pot vsaj za tri vrste. No, bregovi so bili zameteni, vendar je voznik ménil, da vozi vedno ob kraju, od koder lahko dospe na cesto. Ali mahoma smo opazili, da smo zagazili v neznano krajino. Hudourje ni potihnilo in ker sem zapazil nekje plamenček, sem ukazal zapeljati tjakaj. Dospeli smo v vas; v levi cerkvi, ki je bila odprta, sem zapazil svetlobo. Za plotom je stalo nekoliko sani in ljudje so hodili po pragu.

»Semkaj, semkaj,« je zakričalo nekaj glasov. Dasiravno se nisem zavedel čemu, sem vendar krenil k njim.

»Oprosti, a kje si se toliko zamudil,« mi je opomnil nekdo.

»Nevesta je napol v nezavesti; pop ne ve kaj bi počel« mi je zaklical drugi »hoteli smo se že vrniti!« »Pridi vendar nemudoma« je dodal tretji. Začujen, ko v omamici sem

izstopil iz sani« ter odšel v cerkev, ki je bila razsvetljena le z dvema, tremi svečami. V temnem kotu cerkve je na klopici sedela deklica; družica jo je drgnila ob sencih.

»Slava Bogu« je zaklicala ta, »ste končno vendar le dospeli; malo je manjkalo, da mi gospodična ni umrla!«

Tudi stari duhovnik se mi je približal, rekši: »Pričnem!«

Privzdignili so slabotno devojko, ki se mu ni zdelo grda in koj zatem sem stal razstreseno pred čitalno mizico. Trije moški so se približali in oh — neumljiva neodpustljiva lehkomišelnost moja — svečenik je naju poročil.

»Poljubita se!« je opozoril nekdo in mlada ženka je obrnila k meni svoj blede obraz, dočim sem jo jaz hotel poljubiti... a v tem je kriknila: aj, ni on, ni on!« In padla je v omedlevico; navzoči so strmeli vame s prestrašenimi očmi. Jaz pa, ko da sem se še le tedaj zbudil iz sanj ter se zdramil in streznil, sem molče odšel hitro iz svetišča nato pa urno skočil v kubitko in zavpil: Odpelji!«

»Moj Bog!« je zaklicala Marja Gavrilovna, »in vi ne veste, kaj se je dogodilo z nesrečno vašo ženo?«

»Nevem!« odgovori Burmin, »ne vem niti kako se zove kraj, kjer sem se poročil, kajti prizadeval sem si pozabiti na svoj pregrešek.« Spominjam se le, da ko sem se odpeljal od cerkvice, sem trdno zaspal in se prebudil stoprv drugega dne. Sluga, ki me je takrat spremljal, je nenadoma umrl in tako nisem niti gojil upanja, da bi zopet zasledil kje ono, zoper katero sem se pregrešil toli grozovito!«

»Moj Bog, moj Bog!« je vzdihnila Marja Gavrilovna! prijemši njegovo roko, »torej ste vi bili oni? In vi me niti ne poznate?«

Burmin je prebledel in... padel k njenim nogam...

RODOLJUBKA:

POSNEMAJMO DOBRE NAUKE

Tržaški »Piccolo« od 26. julija 1908. leta, je donesel v svoji takratni izdaji zanimiv člančič prof. Anton Zernitz-a, ki je sestavil svoje delce na podlagi mnogoletnih lastnih izkušenj in to na naslov vseh onih staršev, ki zanemarjajoč lastno materinščino pošiljajo svojo mladež v tujejezikovno šolo. Seveda je goriomenjeni profesor imel v mislih italijanske šolarje in nemške učilnice, vendar zasluži vsebina vso našo pozornost sicer z

razliko, da imajo naši slovenski roditelji pred očmi slovenske otroke in tujerodne šole! —

»Samonasebi neoporečno vzgojevalno pravilo je, da se mladež katerekolisibodi narodnosti, mora vzgojiti in poučevati le v njeni lastni materinščini!

Izvezemši slučaje, ki to onemogočajo, če n. pr. ta ali ona osamljena italijanska obitelj prebiva v Berlinu ali tujerodna v Rimu, zasluži sleherno drugačno postopanje vso gra-

jo, ne glede na dejstvo, da se slično ravnanje samo kaznuje na škodo mladine pa tudi na starših samih, saj jim prejalislej mora vzkleti v srcéh kesanje, da so se tako zelo izpozabili v svojih dolžnostih.

Opažam to zlasti na naslov onih staršev v Trstu, ki pošiljajo svoje otročiče že v najnežnejši dobi šestih let v nemško ljudsko šolo, postavljajoč jih tem načinom pravcati dušni muki. Bore malo domišljije nam je treba, da si zamoremo predočevati stališče onih majčkenih možgan — ki so prisiljene srebati vase papigalne glasove, ki ne samo, da so jim nezapopadljivi, se niti ne prilegajo njihovemu glasovnemu ustroju — ko morajo dostavljati posameznim predmetom pridevke, ki so si jih doslej navadile umevati le v materinščini, docela različni od nemške! Brezdvomno prevladuje v onih siromašnih glavicah najvišja zmeda, ko si prizadevajo raztolmačiti si razliko novega imenika, s katerim se jih je ukleščilo.

Samoobsebi je umevno, da z naraščanjem let postaja govorni nered v onih mehkih možgankih vedno jačji in silnejši, in to nič manj tedaj, ko ustopa mladič že v tujo srednjo šolo. Vzprejemni izpiti italijanske mlađeži, ki se vpiše v nemško srednjo šolo, podajajo o tem leto za letom občutnožalostne dokaze. Taki gojenci znajo le nekaj nemščine, nekaj materinščine, zategadelj pa so tudi njihove naloge tako polne pravopisnih in slovničnih pogrškov v najpriprostejših stavkih, da vzbujajo v opazovalcu največjo tugo in nevoljo.

Redkomalo pa je nemških učiteljev, ki vočigled vsemu temu računajo s takim izjemnim položajem ter imajo potrpljenje in prizanesljivost ob presojanju sposobnosti novih učencev. Večina njih niti ne misli, da ima pred seboj množico, ki spada k nenemški narodnosti in se loti izpraševati in redovati mladiče iz Trsta, ko da so iz Gradca in Du-

naja. Da obstaja med temi in onimi velika razlika, ne uvažujejo, navzlic vsem priporočilom kakega vestnega nadzornika, ki priporoča učiteljem naj jemljejo v obzir lokalne razmere.

In tedaj se vprašam: se li nauče temeljito nemščine taki mladiči? Odgovor zanikuje to skoro popolnoma. Često sem imel priložnost pregledovati nemške naloge zrelostnega izpita na nemških srednjih šolah. Trpkost se polašča srca pred gnječo dotičnih napak. V italijanskih nalogah takega italijanskega maturanta — ki je obiskoval tedensko dvourni ital. tečaj — pa prevladuje jezikovni slog in sestavo gol nemčizem. Ti dijaki prestopajo potemtakem na vseučilišče z nezadostnim poznavanjem obeh jezikov. Zato ne govorijo nikoli čisto in dovršeno enega jezika, ampak si pomagajo s spakedrankami. In tako zasledimo to hibo celo med osebami, ki predstavljajo že svojo dovršenost. So namreč v Trstu celo med ital. zdravniki in inženirji marsikateri taki, ki si pomagajo z nemškimi tehniškimi izrazi, ker za italijanske ne vedo; uzrok tiči le v tem, ker se niso učili najprvo dodobrega v materinščini, marveč so že v rani mladosti obiskovali tujerodno šolo.

Zato opozarjam k zaključku vse one starše, ki bi navzlic vsemu navedenemu še nadalje vpisovali svoj zarod v tujerodne učilnice, naj se ravnaajo le po vzgledu Nemcev. Kateremu Nemcu bo kedaj padlo v glavo, da bi raznarodoval lastnega sina s tem, da bi ga poslal v nenemško učilnico? Nobenemu! Nemci imajo pač prerazvit čut ponosa, da bi učinili slično nedostatnost! Oni vedo pač dobro, da se njihovi sinovi nauče tujega jezika, brez da bi polnili ž njimi tujerodne jim zavode.

Zakaj ne bi torej mi ne postopali liki oni? Tako se glasé **posnemanja vredni nauki** ital. profesorja!

ITALSKA SLOVENKA

Resignacija

Žarski upi, ki še lani
so življenje nam sladili...
Zdaj trohnijo zakopani
v naši narodni gomili...

Z upi leglo je veselje
do posvetnosti in hrupa...
Src polašča se brezdelje,
da zaspijo sred obupa...

He! Al mi smo večnostalni,
ko morjé in kraška skala!
Nas ne stré v tej dobi žalni
sila tújega navala!

Čilo stópimo na cesto,
tja pred zgradbo gospodarja...
če želi udanost zvesto
naj s pravico nas obdaraja!

Naj blagruje nas, ko oče,
naj nas boža, ko sinove...
Izmed nas nîkdó več noče
v obstiva rijave okove!!